

(ร่าง)

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการเกษตร

เสนอต่อ

คณะกรรมการการปฏิรูปการเกษตร

คณะกรรมการการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และบริการ (สปช.)

โดย

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ 219 อาคารรัฐสภา 2

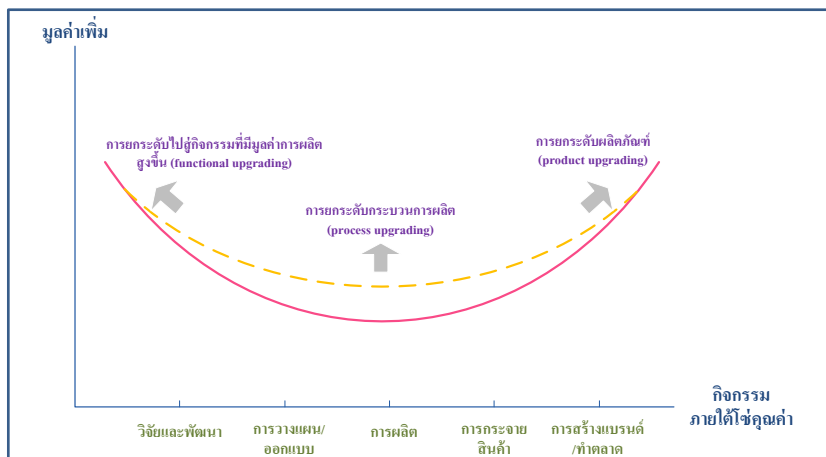
(ร่าง)ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการเกษตร
เสนอต่อ คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเกษตร
คณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และบริการ(สปช.)

1. ประเด็นปัญหา

ท่ามกลางบรรยากาศภายใต้ระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มีความซับซ้อนในบรรยากาศของโลกไร้พรมแดน และเงื่อนไขในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ถือว่าเป็นแรงดึง (Driving Force) ที่สำคัญสำหรับประเทศไทย ในการจัดทำกรอบแนวทางการปฏิรูปประเทศที่มีการบูรณาการของทุกภาคส่วนเพื่อการขับเคลื่อนภารกิจสู่เป้าหมายของประเทศอย่างพร้อมเพรียง

เมื่อพิจารณาในส่วนของภาคการเกษตร จะเห็นว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่เป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกรายสำคัญของโลก โดยพิจารณาสัดส่วนรายได้ต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 12 (สภาพัฒน์, 2553) และมีรายได้จากภาคธุรกิจการเกษตรสูงถึงร้อยละ 42 ของ GDP (World Bank, 2012) โดยในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการตลาดสินค้าเกษตรจากตลาดโภคภัณฑ์มาเป็นตลาดผลิตภัณฑ์ อันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภค ผลการศึกษาของทีดีอาร์ไอ พบว่าการตลาดสมัยใหม่ที่มีซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่เป็นกลุ่มสำคัญในระบบธุรกิจการเกษตร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบองค์กร (Organization Change) ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ในตลาดเกษตร (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2555)

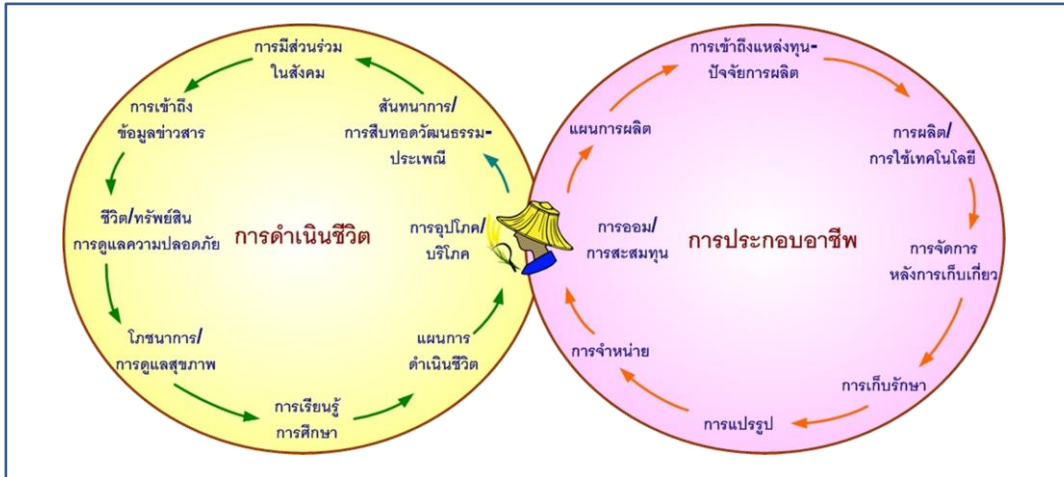
ข้อมูลของ World Economic Forum ได้เปรียบเทียบการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยกับประเทศที่มีพัฒนาการในระดับเดียวกัน ชี้ว่าประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาเพื่อลดจุดอ่อนหลายประการ ได้แก่ การศึกษา เทคโนโลยี การพัฒนาฝีมือแรงงานและโครงสร้างพื้นฐานที่เกื้อหนุนการพัฒนา (WEF, 2013) โดยประเด็นท้าทายที่เป็นข้อเสนอของสภาพัฒน์ ในการเตรียมความพร้อมสำหรับเส้นทางสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการรักษาส่วนแบ่งการตลาดส่งออกสินค้าเกษตรไทยนั้น ต้องดำเนินการควบคู่ไปใน 3 แนวทาง คือ การยกระดับผลิตภัณฑ์ (product Upgrading) การยกระดับกระบวนการผลิต (process Upgrading) และการยกระดับสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (Function Upgrading) ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving up the value chain) ประยุกต์จาก Stan Shih's Smiling Curve

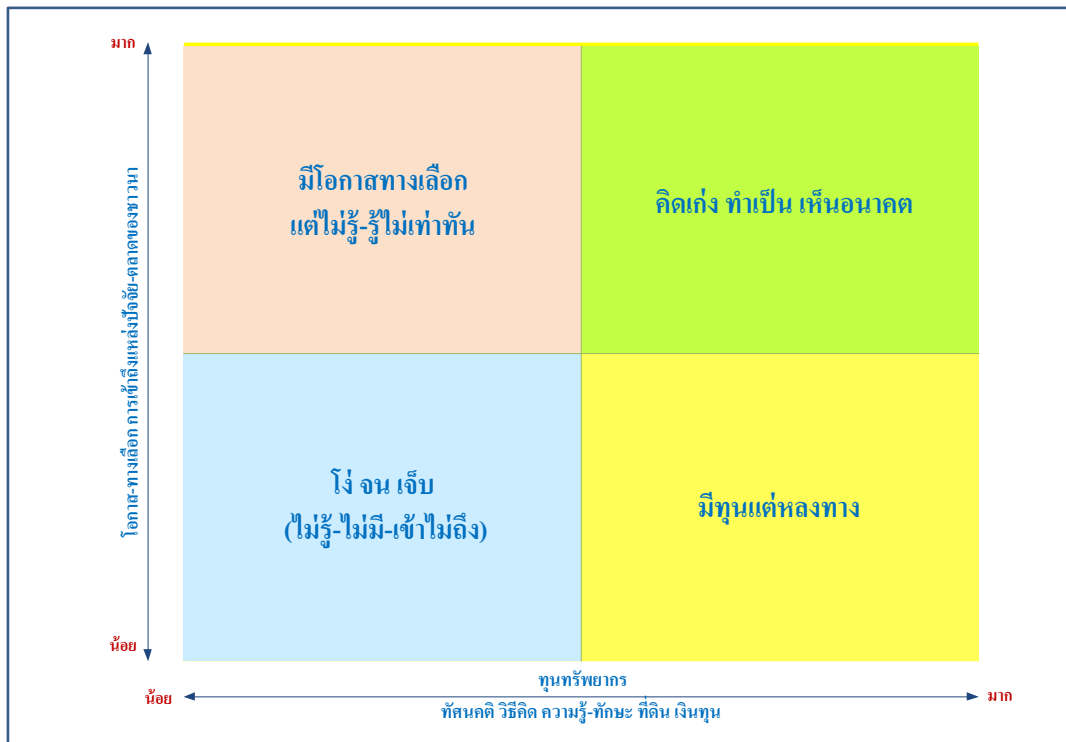
ข้อค้นพบจากการวิจัยของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และภาคี ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555) ชี้ให้เห็นช่องว่าง (Gaps) ในการพัฒนาภาคการเกษตรและข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่

- เกษตรกรรายย่อยยังขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะการประกอบอาชีพ ในลักษณะที่สร้างสมดุลระหว่างการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 กรอบคิดความเชื่อมโยงระหว่างวิถีอาชีพและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวนา

- เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดทุนความรู้ ขาดการสะสมทุนและโอกาสในการเข้าถึงแหล่ง บัณฑิตการผลิตและตลาดอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 บทวิเคราะห์สถานะเกษตรกรไทย

- ขาดสถาบันเกษตรกรที่มีสมรรถนะในการดำเนินธุรกิจที่สามารถแก้ปัญหาการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นระบบในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- โครงสร้างพื้นฐานไม่เอื้อต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรม อาทิเช่น กฎหมายการค้า ฐานข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลข่าวสารประกอบการค้าตัดสินใจในการผลิต กองทุนช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นธรรมและเท่าเทียม
- นโยบายรัฐยังคงเป็นไปในทิศทางที่กำหนดจากบนลงล่าง (Top down Policy) เป็นไปแบบแยกส่วนกำหนดตัวชี้วัดตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งสร้างผลกระทบต่อ ทักษะคิด วิเคราะห์ และวิธีการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตและการดำเนินงานเกษตรกรและผู้นำสถาบันเกษตรกร
- ขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร โดยที่นโยบายและงบประมาณที่กำหนดตามกรอบปฏิบัติของราชการและหน่วยงาน ทำให้เกิดการทับซ้อนในพื้นที่ การทำงานยังเป็นไปที่ตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่เป็นผลการดำเนินงานของหน่วยราชการ แต่ไม่มีตัวชี้วัดไม่มีการสร้างการเปลี่ยนแปลงในอาชีพและการดำเนินชีวิตแก่เกษตรกร
- ขาดกลไกส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทโลกใหม่ ที่สามารถเข้าถึงและปรับเปลี่ยน ทักษะคิด วิเคราะห์และวิถีอาชีพในแนวทางการเกษตรยั่งยืน

แนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญแนวทางหนึ่งที่ขบวนการสหกรณ์ในทุกระดับและภาคีองค์กรสหประชาชาติ ได้ร่วมกันกำหนดเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ในปี 2563 (ICA, 2012) คือ “สหกรณ์เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมและเป็นวิสาหกิจที่ได้รับความนิยมและเติบโตมากที่สุด” โดยได้กำหนดเสาหลักเชิงยุทธศาสตร์ 5 ประการ ได้แก่ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามอัตลักษณ์สหกรณ์ การสร้างการมีส่วนร่วมในประชาคม การเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน การวางรากฐานระบบการเงินที่เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจ อยู่ในการควบคุมของสมาชิก และการปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยเราได้กำหนด “สหกรณ์วาระแห่งชาติ” และมียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์เช่นเดียวกัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2556)

เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งในระดับประเทศและเชื่อมโยงกับบริบทโลกใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดทำข้อเสนอสำหรับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรในทศวรรษนี้ จึงมุ่งเป้าไปที่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทุกระดับ ตั้งแต่เกษตรกรรายย่อย สถาบันเกษตรกรและภาคีพันธมิตรภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าสินค้าเกษตร การลดความเหลื่อมล้ำ ไม่เป็นธรรมของเกษตรกรในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ แหล่งปัจจัยการผลิตและตลาด การสร้างกลไกเพื่อความมั่นคงทางอาหารและเสถียรภาพราคาสินค้า ตลอดจนการวางกรอบแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเกษตรอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนและมองความเป็นองค์รวม

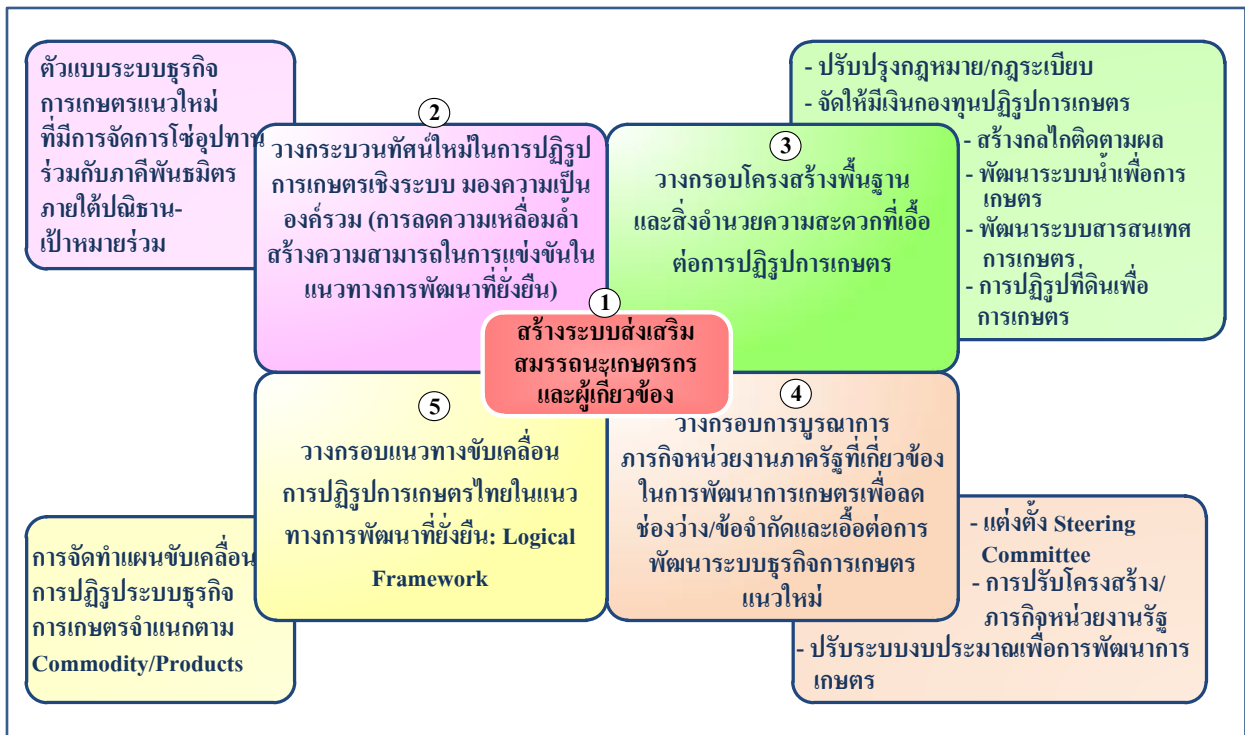
2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการทศวรรษใหม่ ในการปฏิรูปการเกษตรเชิงระบบ มองความเป็นองค์รวม ที่ตอบโจทย์การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง

2. เพื่อนำเสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรที่มีการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันและการยกระดับมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. กรอบแนวคิดรวบยอดในการปฏิรูปการเกษตร

ในที่นี้จะกล่าวถึงเหตุปัจจัยซึ่งเป็นที่มาของพิมพ์เขียวสำหรับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยเสาหลักยุทธศาสตร์ 5 ประการ สู่ความสำเร็จในช่วงเวลา 1 ทศวรรษ (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 พิมพ์เขียวสำหรับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร

การวิเคราะห์สถานการณ์เริ่มต้นจากเกษตรกร ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในภาคการผลิต ซึ่งชี้ให้เห็นข้อปัญหาของเกษตรกร ที่ต้องเผชิญกับภาระหนี้สิน ความยากจนและความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรม ดังนั้นประเด็นการปฏิรูปในส่วนของเกษตรกร จึงมุ่งเน้นไปที่ยุทธศาสตร์การจัดให้มีระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกร โดยให้ความสำคัญกับ การสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรใน 3 มิติ ทั้งด้านการปรับทัศนคติ วิถีคิด และวิถีการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดความสมดุลในอาชีพและชีวิตของเกษตรกร

ภายใต้บริบทโลกใหม่ที่ ระบบธุรกิจการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการในโซ่อุปทาน โดยผู้ประกอบการด้านธุรกิจการเกษตรรายใหญ่ ได้นำเอาแนวคิดการจัดการโซ่อุปทานระดับโลก(Global Supply Chain Management)มาใช้ เพื่อการลดต้นทุนสินค้า

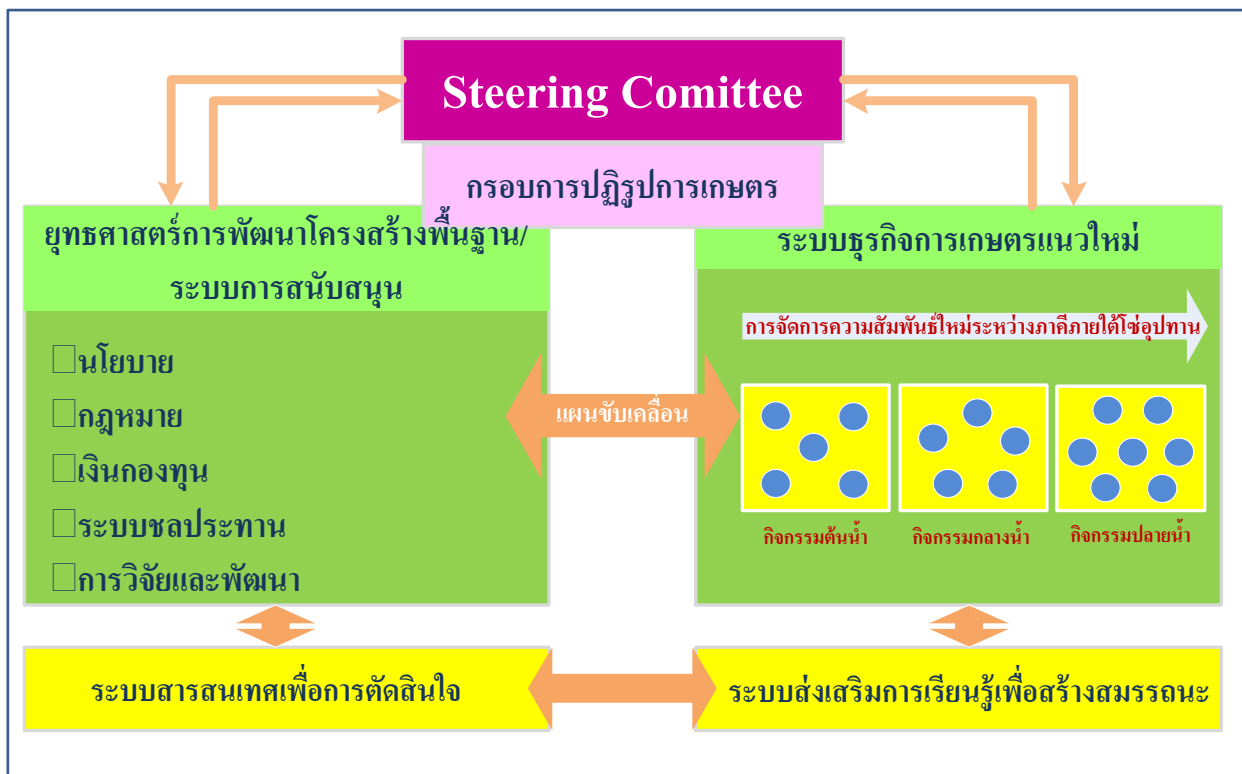
ขาย การยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์การเกษตร และการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอสำหรับยุทธศาสตร์การวางกระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการเกษตรเชิงระบบ ที่ได้นำเอาการจัดการโซ่อุปทานมาใช้ในธุรกิจ ด้วยการเชื่อมโยงภาคีพันธมิตร ภายใต้ปณิธานและเป้าหมายร่วม ตามกรอบแนวคิดการยกระดับมูลค่าเพิ่ม (Moving Up Value Chain) แก่ผลิตภัณฑ์

เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตรสู่ความสำเร็จ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การวางกรอบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิรูปฯ ที่สำคัญได้แก่

- การปฏิรูปกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการค้า กฎหมายสหกรณ์ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- การจัดให้มีกลไกในรูปของสถาบันการติดตามกำกับและให้คำปรึกษาแนะนำ โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย
- จัดตั้งกองทุนเพื่อการปฏิรูปการเกษตร โดยมีตัวแทนของเกษตรกรและภาคีเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการภายใต้ระเบียบปฏิบัติที่สอดคล้องกับทิศทางเชิงนโยบาย โปร่งใสตรวจสอบได้
- จัดให้มีหน่วยวิชาการ ที่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทโลกใหม่และวางระบบ สนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง
- กำหนดนโยบายรัฐ เช่น มาตรการทางภาษีสำหรับผู้บริโภคที่อุดหนุนสินค้าไทย ฯลฯ

ในส่วนของแนวทางการลดช่องว่างและข้อจำกัดจากนโยบายสู่การปฏิบัติ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร โดยให้ทุกหน่วยงานสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร ควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์การวางกรอบการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตร โดยใช้ Logical Framework เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จทั้งด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และการสร้างผลกระทบตามกรอบแนวทางการปฏิรูปในช่วงเวลาที่กำหนด

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปให้เห็นกรอบความคิดรวบยอดในการปฏิรูปการเกษตร ซึ่งจะเห็นกลไกการทำงานภายใต้กรอบการปฏิรูปการเกษตร ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดย Steering Committee ในการขับเคลื่อนกลุ่มยุทธศาสตร์ 2 กลุ่ม ระหว่างกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน และการผลักดันการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่สู่ความสำเร็จตามตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 กรอบความคิดรวบยอดสำหรับแนวทางการปฏิรูปการเกษตร

4. กรอบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

ในที่นี่จะกล่าวถึงสาระสำคัญของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ประการ ดังรายละเอียดในกรอบที่ 1-5

กรอบที่ 1

ยุทธศาสตร์ สร้างระบบส่งเสริมสมรรถนะเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์: เพื่อจัดให้มีการดำเนินการระบบส่งเสริมสมรรถนะเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง

1. การวิจัยและพัฒนา ประเด็นสาระการเรียนรู้สำหรับหลักสูตรการเรียนรู้ในกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร-ผู้เกี่ยวข้อง
2. การพัฒนาระบบและกลไกส่งเสริมสมรรถนะเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง
3. การดำเนินการระบบส่งเสริมสมรรถนะผ่านภาคีเครือข่ายสถาบัน/องค์กร เพื่อการเข้าถึงและเพิ่มพูนสมรรถนะ
4. การดำเนินการศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. การติดตามประเมินผลและข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับปรุง

ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์:

1. มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในระบบธุรกิจเกษตรมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทโลกใหม่ (คิดเก่ง ทำเป็น เห็นอนาคต) และเข้ามามีส่วนร่วมตามข้อตกลงในแผนธุรกิจของระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่อย่างเหมาะสม
2. มีระบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงและสร้างความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง
3. เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีสมรรถนะเป็นมืออาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมในระบบธุรกิจในฐานะหุ้นส่วนของระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่
4. มีสถาบัน/องค์กรและเครือข่ายดำเนินการวิจัยและพัฒนา สนับสนุนการกำหนดประเด็นสาระการเรียนรู้และพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้
5. มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

กรอบที่ 2

ยุทธศาสตร์ วางกระบวนการทัศน์ใหม่ในการปฏิรูปการเกษตรเชิงระบบ มองความเป็นองค์รวม

วัตถุประสงค์: เพื่อให้มีนวัตกรรมสำหรับตัวแบบธุรกิจแนวใหม่ ให้ลดช่องว่าง/ข้อจำกัดของเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร และยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน

1. การวิจัยและพัฒนาเพื่อออกแบบตัวแบบธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ที่มีการจัดการโซ่อุปทานในธุรกิจในการยกระดับมูลค่าเพิ่มธุรกิจการเกษตร
2. การจัดทำ Feasibility Study สำหรับโครงการลงทุนและการจัดทำแผนธุรกิจระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่
3. การจัดการความรู้ผู้เกี่ยวข้องทั้งเกษตรกร สถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวแบบธุรกิจและสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วน

ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์:

1. พิมพ์เขียวตัวแบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่
2. มีเอกสารเผยแพร่/สื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวแบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่
3. มีข้อสรุปจากการจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับความสนใจเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วน

กรอบที่ 3

ยุทธศาสตร์ วางกรอบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเกษตร

วัตถุประสงค์: เพื่อจัดให้มีกรอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิรูปการเกษตร

1. กรอบการปฏิรูปกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อตกลงที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเกษตร
2. กรอบการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนเพื่อการปฏิรูปการเกษตรที่เชื่อมโยงกับสถาบันการเงินที่เป็นแหล่งสินเชื่อการเกษตรให้รองรับนโยบายตามกรอบการปฏิรูปการเกษตร
3. กรอบการพัฒนาระบบสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการตัดสินใจด้านธุรกิจการเกษตรตามกรอบการปฏิรูปการเกษตร
4. กรอบการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่สอดคล้องกับกรอบการปฏิรูปการเกษตร
5. กรอบการส่งเสริมมาตรฐานการผลิต และการรับรองมาตรฐานการผลิต
6. กรอบการส่งเสริมระบบการจัดการและจัดสรรปัจจัยการผลิตให้สอดคล้องกับกรอบการปฏิรูปการเกษตร ลดช่องว่าง ข้อจำกัด ในการเข้าถึงของเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร
7. กรอบการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เอื้อต่อกรอบการปฏิรูปการเกษตร
8. กรอบการประกันภัยพืชผลเกษตร
9. กรอบการวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการเกษตร
10. กรอบการพัฒนาระบบชลประทาน-การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตามกรอบการปฏิรูปการเกษตร
11. กรอบแนวทางการจัดสวัสดิการแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม
12. กรอบแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่ม และจัดตั้งสถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน SMEs ด้านอาหารที่สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร

ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์:

1. มีพิมพ์เขียวสำหรับกรอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. มีหน่วยงานเจ้าภาพที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติและตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ ภายใต้วงเวลาต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Logical Framework ของกรอบการปฏิรูปการเกษตร
3. มีสื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชน และสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน
4. มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่แสดงพิมพ์เขียวสำหรับโครงสร้างพื้นฐาน-สิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนธุรกิจการเกษตรแนวใหม่

กรอบที่ 4

ยุทธศาสตร์ วางกรอบการบูรณาการภารกิจหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเกษตร เพื่อลดช่องว่าง/ข้อจำกัดและเอื้อต่อการพัฒนาระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่

วัตถุประสงค์: เพื่อลดช่องว่างการทำงานซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐ และเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐ ในการส่งเสริมการเกษตรตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรแนวใหม่ โดยการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1. การออกแบบระบบ/กลไกการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานรัฐที่พึงประสงค์ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรแนวใหม่
2. การปฏิรูปโครงสร้างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และกรอบภารกิจใหม่ให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร
3. การถ่ายโอนภารกิจให้สถาบันเกษตร/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/สถาบันเกษตรกร/สหกรณ์
4. การปฏิรูปตัวชี้วัดการปฏิบัติการของหน่วยราชการให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร
5. การปฏิรูประบบงบประมาณของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร
6. จัดให้มีกลไก Steering Committee ในการทำหน้าที่บริหารนโยบายให้เกิดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ

ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์:

1. มี Steering Committee ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ
2. มีนโยบาย-แผนงานการปฏิบัติราชการของหน่วยราชการในระดับกระทรวง ทบวง กรม และภาคีในทุกระดับที่สอดคล้องกับกรอบการปฏิรูปการเกษตรในรูปแบบของ Logical Framework
3. มีระบบงบประมาณของส่วนราชการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกรอบการปฏิรูปการเกษตรแนวใหม่
4. มีแผนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ระบบ-กลไกการจัดการความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ข้าราชการ และผู้เกี่ยวข้องในระบบการทำงานตามกรอบการปฏิรูประบบราชการใหม่อย่างทั่วถึงในทุกระดับ

กรอบที่ 5

ยุทธศาสตร์ วางกรอบแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตรไทยในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน: Logical Framework

วัตถุประสงค์: เพื่อกำหนดนโยบายและแผนการปฏิรูปการเกษตรไทยในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้กลไกของตัวแบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่ ภายใต้ระบบส่งเสริมสนับสนุนตามกรอบการปฏิรูปฯ โดยดำเนินกลยุทธ์ดังนี้

1. ประกาศเป็นทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเกษตรแนวใหม่ (ปี พ.ศ. 2559-2568)
2. ใช้กลไก Steering Committee ในการติดตาม กำกับ แนะนำในการขับเคลื่อนแนวปฏิบัติตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตรแนวใหม่และให้ข้อมูลป้อนกลับรัฐบาล
3. ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนตัวแบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่ จำแนกตามพืช/ปศุสัตว์ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปฯ
4. การใช้กลไกสถาบัน หน่วยเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการให้คำปรึกษาแนะนำการขับเคลื่อนตัวแบบธุรกิจการเกษตรสู่ความสำเร็จ

ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์:

1. การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรรายบุคคล
2. การลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตของเกษตรกร
3. สินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นตามตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการ
4. การลดช่องว่าง/ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิต/ตลาด
5. สัดส่วนการผลิตสินค้าเกษตรในแนวทาง GAP, อินทรีย์มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นตามแผนฯ
6. ผลการดำเนินงานของตัวแบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรเป็นไปตามแผน
7. Brand สินค้าเกษตรไทยที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภคทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ

5. แผนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตร

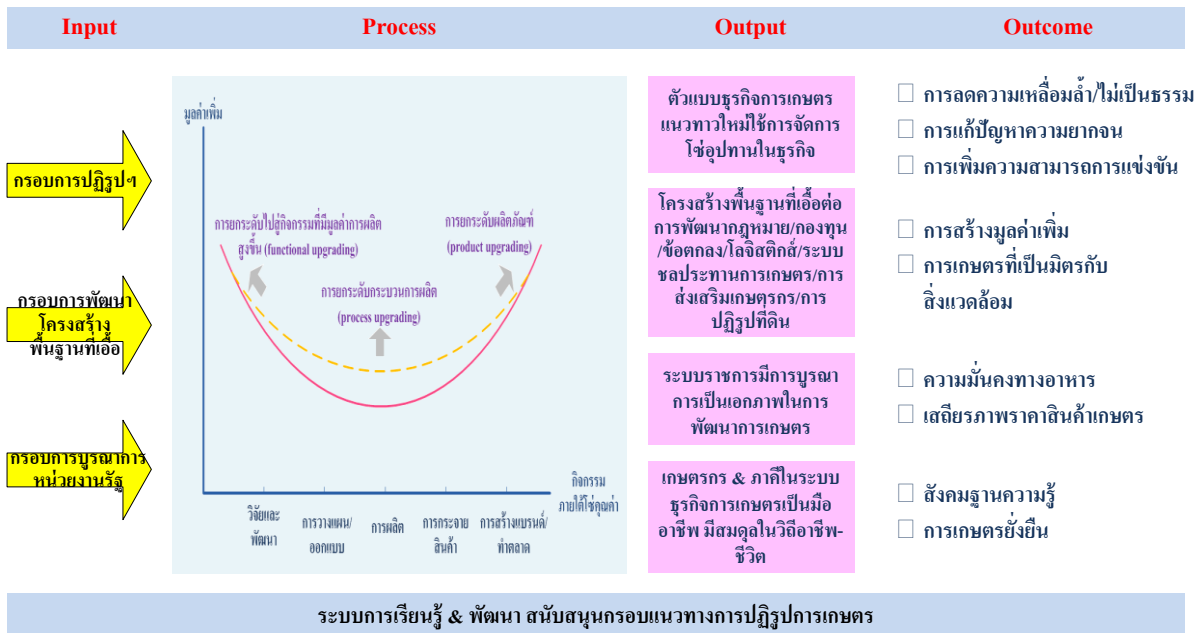
ในที่นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดสำหรับแผนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตรที่เกี่ยวกับเป้าหมาย แผนงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรอบที่ 6) และแสดงให้เห็น Logical Framework สำหรับทศวรรษการปฏิรูปการเกษตรไทย (รูปที่ 6) และโมเดลระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่ (รูปที่ 7)

กรอบที่ 6 แผนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตร

เป้าหมาย	แผนงาน	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. การปฏิรูปกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ผลักดันให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเกษตร ผลักดันให้มีการปรับปรุงรูปแบบการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ เอกชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนปฏิรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - Steering Committee - รองนายกฯ - ปลัดกระทรวง
2. การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> ผลักดันให้เกิดนโยบายและแผนปฏิรูป บทบาท ภารกิจ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยการทบทวน แผนแม่บทกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องให้ไปในทิศทางเดียวกันโดยใช้ Logical Framework กำกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - รองนายกฯ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงอุตสาหกรรม - ฯลฯ
3. ผลักดันให้มีระบบส่งเสริม การเรียนรู้เพื่อเพิ่ม สมรรถนะแก่เกษตรกร/ สหกรณ์/สถาบันเกษตรกร/ ผู้เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> สร้างกลไกการพัฒนาสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกรอบคิดการปฏิรูปการเกษตร (Content) สนับสนุนการพัฒนาาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ที่เข้าถึงและสามารถยกระดับสมรรถนะเกษตรกร/ผู้นำสถาบันเกษตรกร/สหกรณ์/ภาคีใน 3 มิติ การปรับทัศนคติ-วิธีคิด-ความรู้/ทักษะการเป็นมืออาชีพ การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รองนายกฯ - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพัฒนาสังคม - ฯลฯ
4. การจัดตั้งกองทุนปฏิรูป การเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษากรอบแนวทางการจัดตั้งดำเนินงานกองทุนปฏิรูปการเกษตร ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาลและเพื่อการปฏิรูปการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนบูรณาการ การทำงานเพื่อสนับสนุนเงินทุนแก่ภาคีตามแผนปฏิรูปการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - รองนายกฯ - ธนาคารแห่งประเทศไทย - อ.ก.ส./อ.พาณิชย์ ฯลฯ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ชุมนุมสหกรณ์ - หน่วยงานรัฐที่มีแผนสนับสนุนภาคการเกษตร
5. การจัดตั้ง/ดำเนินงาน ระบบสารสนเทศ การเกษตรและธุรกิจ การเกษตรตาม Platform ตามการปฏิรูปการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> การบูรณาการการทำงานของหน่วยงาน/ภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางกรอบแนวทางการจัดตั้ง/ดำเนินงานศูนย์ สารสนเทศ สร้างภาคีเครือข่ายในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - รองนายกฯ - กระทรวงวิทยาศาสตร์ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพาณิชย์

เป้าหมาย	แผนงาน	หน่วยงานรับผิดชอบ
	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/สหกรณ์ 	- ฯลฯ
6. การผลักดันให้มีการจัดทำแผนแม่บทสำหรับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร และบรรจุไว้ในแผนงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรอบปี 2559-2563	<ul style="list-style-type: none"> • แผนการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน • แผนพัฒนาเส้นทางการขนส่งสินค้าเกษตร • เครือข่ายระบบ Logistic เพื่อให้บริการ • กฎหมาย ข้อบังคับด้านกฎหมายสนับสนุนการพัฒนาและให้บริการ Logistic ตามแผนปฏิรูปการเกษตร • องค์กรที่เป็นแม่ข่ายในการขับเคลื่อนระบบสนับสนุนด้าน Logistic ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร • ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - รองนายกฯ - กระทรวงคมนาคม - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพาณิชย์ - หน่วยงานรัฐ/เอกชน
7. การจัดตั้งและดำเนินการระบบธุรกิจเกษตรแนวใหม่ จำแนกรายกลุ่มสินค้า	<ul style="list-style-type: none"> • การศึกษาความเป็นไปได้ (<i>Feasibility Study</i>) • การกำหนดนโยบาย แผนการจัดตั้ง-ดำเนินงานระบบธุรกิจเกษตรแนวใหม่ จำแนกรายกลุ่มสินค้า โดยบรรจุอยู่ในแผนงานของหน่วยงานรับผิดชอบ • การสร้างกลไกการติดตาม/สนับสนุน/ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 	<ul style="list-style-type: none"> - Steering Committee - รองนายกฯ
8. การสร้างเครือข่ายสถาบันวิชาการเพื่อสร้างนวัตกรรม นำการพัฒนาตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> • การจัดทำแม่บทการวิจัยและพัฒนา • การสร้างระบบวิจัย พัฒนาสนับสนุนการปฏิรูปการเกษตร • การจัดทำระบบรายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชน 	<ul style="list-style-type: none"> - Steering Committee - รองนายกฯ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ภาครัฐ-เอกชน-สื่อมวลชน

“ทศวรรษการปฏิรูปการเกษตรไทย”
ภายใต้ Steering Committee กำกับนโยบาย & การขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

รูปที่ 6 แผนขับเคลื่อนการปฏิรูปการเกษตร

รูปที่ 7 โมเดลระบบธุรกิจการเกษตรแนวใหม่ ตามรายธุรกิจพืช/รายปศุสัตว์